Вступ до ДРУГОЇ КНИГИ САМУЇЛА

В єврейській Біблії Друга книга Самуїла утворює одну книгу з Першою книгою Самуїла. Останній розділ 1 Самуїла оповідає про смерть царя Саула. Друга книга Самуїла оповідає про царювання Давида, другого царя Ізраїлю. Саул і Давид царювали по 40 років. Перші сім років свого царювання Давид перебував у Хеброні, а решту свого правління він провів в Єрусалимі після переведення туди свого уряду.

Зміст

1 – 7	Коронація Давида і об'єднання царства Плач по смерті Саула (1); знищення суперників (2 – 4); цілковита перевага (5); переніс ковчегу до Єрусалиму (6); Бог утверджує царство Давида (7)
8 – 10	Перемоги над ворогами Поразка Филистії, Моаба, Цоби, Сирії та Едому (8); милість до Меші Бошета (9); поразка Аммона (10)
11	Злочини Давида – перелюб і вбивство
12 – 20	Конфлікти та заворушення як наслідок Виголошення вироку, прощення, смерть немовляти (12); зґвалтування/ інцест і вбивство сина (13); заколот Абшалома (14 – 18); безладдя і повстання (19 – 20)
21 – 24	Додаток із подіями з життя Давида, поданими не за хронологією Голод (21); військові кампанії проти филистимців (21); пісня Давида (22); останні промови Давида (23); перепис і пошесть (24)

Головна тема

Друга книга Самуїла висвітлює подальшу неспроможність встановленої людьми монархії допомогти народу догоджати Богові. Хоча Давид подавав гарний приклад відданості Богу на початку свого життя, згодом він відступив від цього ідеалу. Завдяки тому, що йому вдалося завоювати Божу прихильність, месіанський родовід був утверджений через родинну лінію Давида. Ми повинні засвоїти важливий урок: коли нам здається, що в нашому житті все йде добре, ми процвітаємо і Бог благословляє нас, саме тоді ми є найбільш вразливими до хитрих підступів сатани.

КІНЦЕВІ ПРИМІТКИ 8

ДРУГА КНИГА САМУЇЛА

[1:18] Див. коментарі до Ісуса Навина 10:13 щодо «Книги праведного».

2:8 аВ 1 Хронік 8:33 і 9:39 – *Ешбаал*

3:15 аВ 1 Самуїла 25:44 – *Палтій*

3:18 аЗа єврейськими манускриптами, Септуагінтою, сирійськими перекладами і Таргумом; в масоретському тексті – *він спасе*.

4:1 аТобто, Іш Бошет

4:4 аВ 1 Хронік 8:34 і 9:40 – *Мері Баал*

[5:5] З усіх людей, про яких оповідає Старий Заповіт, небагатьох згадують із такою глибокої повагою і шаною, як царя Давида – пастуха, псалмоспівця, воїна та царя. Покладаючись на могутню Божу силу, він убивав ведмедя та лева, щоб захистити отару свого батька; повалив лихого велетня одним каменем і об'єднав народ Ізраїля в єдине царство під владою праведності та справедливості. І, як відомо, на прапорі сучасної держави Ізраїль гордо красується символ, відомий як зірка Давида.

Проте, якщо не брати до уваги біблійне оповідання, Давид, цар Ізраїлю, просто зникає в тіні світської історії – принаймні, так було протягом майже 3000 років. Ні археологія, ні історичні джерела не надавали жодних даних про ім'я та історію Давида. На тлі такої відсутності будь-якої інформації про Давида протягом багатьох років скептики називали його особу вигадкою, а його життя і вчинки – просто легендами. Але знахідка під час розкопок у Палестині в 1993 році назавжди змінила статус Давида у світській історії. Професор Аврахам Біран, директор Школи біблійної археології Нельсона Глюка в коледжі Єврейської Спілки, проводив розкопки на місці під назвою Тель-Дан на півночі Ізраїлю. Там він розкопав 3000-річний обеліск із чорного базальту, на якому зроблено напис за наказом одного з ворогів стародавнього Ізраїлю. У написі на обеліску йдеться про те, що цар Дамаску Бен-Гадад переміг ізраїльтян і взяв багатьох із них у полон. Але найдивовижнішим аспектом напису на обеліску є пряма згадка про те, що ізраїльський монарх, якого переміг Бен-Гадад, був «з дому Давида». Це підтверджує біблійне використання саме такого вислову (1 Царів 12:19; 14:8; Ісаї 7:2). І вперше в світській історії ім'я Давида було пов'язане з історією Ізраїлю.

Значення цієї знахідки не можна ігнорувати. Якщо правив цар – будь-який цар – із «дому Давида», то мав бути справжній, історичний Давид, який заснував такий «дім» і дав назву цій династичній лінії. Особу Давида, царя Ізраїлю, більше не можна зводити до статусу міфу чи легенди. Натомість він займає своє законне місце поряд з іншими царями стародавньої історії, про яких згадується в історичних документах. Давид жив у певний період історії, як і сказано в Біблії. І знову Біблія залишається непохитною під ударами скептиків.

5:8 аПорівняйте з 1 Хронік 11:6

5:9 аБукв. *Звалище*

5:14 аВ 1 Хронік 3:5 – *Шімея*

5:20 аБукв. *Майстер проривів*

5:25 аЗа масоретським текстом, Таргумом і Вульгатою; в Септуагінті – *Ґібеон*.

6:2 аСептуагінта, Таргум і Вульгата опускають *Ім'я*; в багатьох єврейських манускриптах і сирійських перекладах – *там*.

6:3 аСептуагінта додає: *з ковчегом*.

[6:6–7] Див. Спеціальний розділ на стор. 4 коментарів до Колосян щодо того, чому Господь уразив Уззу.

7:11 аТобто, царську династію

7:16 аВ Септуагінті – *Мною*.

[7:12–13, 16] Приблизно через 1000 років після того, як Натан виголосив це пророцтво Давиду, ангел Гавриїл повідомив Марії, що саме Ісус є виконанням старозавітних пророцтв про прихід вічного Царя та настання Його вічного Царства. Ісус є «Сином Всевишнього», Який отримав «престол Його батька Давида» і Який «довіку царюватиме в домі Якова, і Його царюванню не буде кінця» (Луки 1:32–33). Довгоочікуваний «пагін з пня Єссея» (Ісаї 11:1) і «нащадок Давида» (Римлян 1:3) царює зі «всією владою… на небі й на землі» (Матвія 28:18). Дійсно, Ісус є «Цар над царями і Господь над володарями» (Об'явлення 19:16; див. 17:14; Івана 18:37).

8:4 aАбо сім тисяч (пор. 1 Хронік 18:4)

8:8 aВ 1 Хронік 18:8 – *Тібхата*

8:9 aВ 1 Хронік 18:9 – *Тоу*

8:10 aВ 1 Хронік 18:10 – *Гадорам*

8:12 aВ Септуагінті, сирійських перекладах і деяких єврейських манускриптах – *Едому*.

8:13 aВ Септуагінті, сирійських перекладах і деяких єврейських манускриптах – *едомців* (пор. 1 Хронік 18:12).

8:17 aВ 1 Хронік 18:16 – *Шавша*

9:11 aВ Септуагінті – *столом Давида*.

10:16 aЄвр. *Гадарезер*

bТобто, Євфрату

10:19 aЄвр. *Гадарезер*

[10:16] *Див. Спеціальний розділ на стор. 5 коментарів до 2 Царів щодо Гададезера.*

11:21 aТе саме, що й *Єруббаал* (Гідеон), Суддів 6:32 і далі

[12:13] Якщо Старий Заповіт наказував карати перелюбників смертю (Левіт 20:10), чому Давида не було вбито за його перелюб? Одним із можливих пояснень цього може бути те, що для винесення смертного вироку тим, хто вчинив перелюб, існувала одна умова: принаймні двоє свідків мали представити докази проти звинувачених (Второзаконня 17:6). Але жоден свідок не виступив зі звинуваченнями проти Давида та Вирсавії. Насправді в тексті вказано, що навіть Натан дізнався про той випадок через Боже одкровення[1]. Оскільки за законом Мойсея Божественне всезнання не рахувалося б як свідчення, тому Давида не було б засуджено за законом. Фактично, без Божого втручання гріх Давида міг би залишитися непоміченим[2].

Таким чином, у випадку Давида Мойсеїв закон не було проігноровано; і цей випадок також не свідчить про Божу упередженість. Проте, навіть якби й були свідки, але ізраїльтяни не дотрималися б судових процедур, викладених у законі Мойсея, належним чином, провина за це лягла б не на Бога, а на ізраїльтян, які не дотрималися Божих заповідей.

[12:14–18] Не можна заперечувати, що в Біблії описані випадки, коли Бог не лише не карав за вбивство невинних, безгрішних дітей, а й наказував та/або спричиняв їх смерть (Буття 7:21; 19:24–25; Ісуса Навина 6:21; 1 Самуїла 15:3). Але як може нескінченно люблячий Бог спричинити смерть невинних дітей і при цьому все одно вважатися люблячим? Дивіться Спеціальні розділи на стор. 19 коментарів до Книги Вихід, і стор. 9 коментарів до Книги Ісуса Навина. Скептики стверджують: (а) добрий і люблячий Бог не вбивав би невинних дітей; (б) Біблійний Бог вбиває невинних дітей; (в) отже, біблійний Бог не може бути добрим і люблячим. На перший погляд ця логіка видається розумною. Однак при більш уважному розгляді в цьому аргументі міститься одне хибне припущення – що смерть невинної дитини завжди є злом. Однак це припущення ґрунтується на відвертому натуралізмі – тобто, якщо існує лише це фізичне життя та матеріальний світ, то забрати невинну людину з цього фізичного світу є зло за своєю суттю.

Проте той самий біблійний текст, в якому розповідається про Бога, що забрав життя невинної дитини, також повідомляє, що цей фізичний світ – не єдиний, який існує. Насправді Біблія пояснює, що кожна людина має душу, яка житиме вічно й після того, як фізичне життя на цій

землі закінчиться (Матвія 25:46). Біблія постійно наголошує на тому факті, що безсмертна душа кожної людини є набагато більшою цінністю, ніж її фізичне життя. Ісус Христос сказав: «Яка користь людині, коли вона весь світ здобуде, а свою душу занапастить? Або що дасть людина взамін за свою душу?» (Матвія 16:26).

У Посланні до филип'ян 1:21–23 Павло написав: «Адже для мене життя – це Христос, а **смерть – це надбання**. Та якщо життя в тілі – це для мене плід діл, тоді я не знаю, що вибрати. Те й друге вабить мене: маю бажання звільнитися і бути з Христом, **бо це набагато краще**». На думку скептиків, смерть невинної людини завжди, в будь-якому випадку, є злом. Однак у цих віршах Павло відкидає це хибне припущення. Павло, вірний християнин, написав, що смерть була для нього бажаним гостем. Фактично, він стверджує, що кінець його фізичного життя на цій землі буде «набагато кращим», ніж його продовження. Для Павла, як і для будь-якого вірного християнина, припинення фізичного життя є не втратою, а надбанням. Це стосується й невинних дітей, оскільки вони перебувають у безпечному стані й після смерті потрапляють до раю.

Пророк Ісая коротко резюмував ситуацію в 57:1–2: «Гине праведний, і ніхто не приймає цього до серця, тож праведні мужі забираються, і ніхто не розуміє, що **праведного забрано від присутності неправедності. Він відходить до миру**, вони спочиватимуть на своїх ліжках – ті, хто правильно ходить». Ісая розумів, що люди неправильно сприйматимуть смерть праведних. Він прямо заявив, що причиною такого неправильного сприйняття смерті було те, що більшість людей не замислювалися над тим, що смерть забирає праведну або невинну людину «від присутності неправедності» і вона «відходить до миру». Отже, чи скептики звинувачують Бога в жорстокості й несправедливості, коли Він визволяє невинних дітей від зла і дозволяє їм відійти в мир?

Автор Псалму написав: «Дорогоцінна перед Господом смерть праведних Його» (115:6). Смерть сама по собі не є злом. По суті, Біблія вказує на те, що смерть може бути великим надбанням, оскільки праведну людину забирають від зла й дозволяють їй увійти в мир і спокій. Бог сприймає смерть Своїх вірних послідовників як дорогоцінність. Тож скептики, які звинувачують Бога у нечесті через те, що Він забрав життя невинних немовлят, помиляються. Вони вперто відмовляються визнавати реальність безсмертної душі. Смерть невинних дітей є не злом, а благословенням для дітей, коли їх забирають від важкого життя в цьому грішному світі та оселяють у раю миру та відпочинку. Тому для того щоб звинувачення скептиків Бога в жорстокості були хоч якоюсь мірою правомірними, вони повинні спочатку довести, що не існує безсмертної душі, і що є лише фізичне життя – чого зробити неможливо. Нездатність визнати реальність душі та духовної сфери завжди призводить до викривленого уявлення про природу Бога[3].

12:22 aВ деяких єврейських манускриптах – *Бог.*

12:24 aЗа Кере, сирійськими перекладами, Таргумом і деякими єврейськими манускриптами; в Кетібі, Септуагінті і Вульгаті – *він назвав*.

12:25 aВ Кере, деяких єврейських манускриптах, сирійських перекладах і Таргумі – *вона назвала.*

bБукв. *Улюблений Господа*

13:34 aСептуагінта додає: *Слуга пішов і сповістив царю, і сказав: «Я бачив людей на дорозі з Горонаїма, зі сторони гір».*

13:39 aЗа Септуагінтою; в масоретському тексті, сирійських перекладах і Вульгаті – *цар Давид*; в Таргумі – *душа царя Давида*.

bЗа Септуагінтою і Вульгатою; в масоретському тексті і Таргумі – *тужив за*.

14:4 aВ багатьох єврейських манускриптах, Септуагінті, сирійських перекладах і Вульгаті – *прийшла*.

15:7 aВ Септуагінті, сирійських перекладах і у Й. Флавія – *чотирьох.*

[15:7] *Більше про Абшалома в Спеціальному розділі на стор. 5 коментарів до 2 Царів.*

16:12 aЗа Кетібом, Септуагінтою, сирійськими перекладами і Вульгатою; в Кере – *мої очі*; в Таргумі – *сльози в моїх очах*.

17:25 aВ 1 Хронік 2:17 і інших місцях – *Єтер*

bЗа масоретським текстом, деякими манускриптами Септуагінти і Таргумом; в деяких манускриптах Септуагінти –*ішмаелієць* (пор. 1 Хронік 2:17); у Вульгаті – *ізреелець*.

18:12 aУ давніх версіях – *«Захисти юнака Абшалома для мене!»*

[19:20] Якщо Шімеї був із племені Веніямина (19:16), чому він сказав царю Давиду: «ось я сьогодні прийшов раніше від кожного **дому Йосифа**, щоб піти назустріч моєму володареві-царю» (19:20). По-перше, просто тому, що в Святому Письмі можуть міститися два суперечливі твердження, це не означає, що **автори біблійних текстів** припустилися помилки. При порівнянні двох різних тверджень потрібно враховувати, **чиї** це слова: натхненного автора чи того, кого він цитує? Натхненні автори книг Біблії жодним чином не несуть відповідальності за неправдиві твердження інших людей, яких вони цитують. (Наприклад, коли Ісус зцілив біснуватого, деякі фарисеї звинуватили Його в тому, що він виганяє демонів не силою Бога, а силою «Вельзевула, князя бісівського» (Матвія 12:24). У Євангелії це не Матвій зробив це твердження; він просто повідомив про це). Таким чином, навіть якщо Шімеї й сказав щось хибне (або навіть збрехав) про те, що він був із дому Йосифа, це не повинно негативно відбиватися на непогрішності всього Святого Письма.

По-друге, на підставі слів Шімеї, що він прийшов до Давида «раніше від кожного дому Йосифа», скептики не можуть довести, що він тим самим стверджував, що буквально був нащадком Йосифа, а не Веніямина. Скоріше за все Шімеї міг просто посилатися на «Йосифа» (одного з найвідоміших імен в історії Ізраїлю – патріарха, через якого Бог врятував весь народ) як на свою приналежність до всього Ізраїлю. Автор Псалму назвав ізраїльтян «синами Якова **та Йосифа**» (76:16). Зауважте також, як автор Псалму 79 використовував терміни «Ізраїль» і «Йосиф», а також інші назви племен Ізраїлю взаємозамінно: «Прислухайся, Пастирю Ізраїля! Ти, що провадиш **Йосифа**, мов овець … Покажи Свою силу перед **Єфремом, Веніямином і Манасією**, прийди спасти нас!» (79:2–3). Справа в тому, що автори біблійних текстів часто позначали ціле за допомогою його частини і навпаки, використовуючи фігуру мови, відому як синекдоха. Таким чином, називати Ізраїль «домом Йосифа» не становить проблеми.

20:1 аБукв. *син Веліала*

21:8 аАбо *Мераб* (пор. 1 Самуїла 18:19 і 25:44; 2 Самуїла 3:14 і 6:23)

21:19 аВ 1 Хронік 20:5 – *Яір*

[21:16–22] *Див. коментарі до Буття 6:4 щодо велетнів.*

[21:8] Відповідно до 2 Самуїла 6:23, «в Мікал, дочки Саула, **не було** дитини аж до дня її смерті». Але у 21:8, ми читаємо про «**п'ятьох синів Мікол**, дочки Саула, яких народила Адріїлові, синові Барзіллая, мехолатійця».

Перш ніж припустити, що натхненний автор помилився, зауважте, що сестра Мікал, Мераб, насправді вийшла заміж за Адріїла мехолатійця (1 Самуїла 18:19). Таким чином, можливо, що Мікал просто «виховала» дітей Адріїла від Мераб (2 Самуїла 21:8). Єврейське слово, перекладене як «виховати», могло означати, що Мікал була акушеркою при народженні дітей або просто виховувала їх. Цілком можливо, що Мераб померла, і Мікал, маючи статки і сама будучі бездітною, усиновила дітей Мераб. У такому випадку було б цілком розумно припустити, що ці діти належали Мікал, яка і «виховала їх».

Інша можливість полягає в тому, що переписувач дійсно зробив помилку. Оскільки зрозуміло, що Мікал була дружиною Давида, а не Адріїла, і що в неї не було дітей, дехто припускає, що переписувач у давнину просто переплутав імена двох сестер. Існують рукописи, зокрема Кеннікоттський та Халдейський, в яких у 2 Самуїла 21:8.4 зазначено ім'я **Мероб** замість Мікал. Деякі англійські переклади Біблії, зокрема Нова американська стандартна версія Біблії, Нова міжнародна версія та Англійська стандартна версія, також зазначають ім'я Мероб у 2 Самуїла 21:8. Докладніше про переписування текстів див. на стор. 5 коментарів до 2 Царів.

[21:19] Хоча слово «брата» присутнє в 1 Хронік 20:5, у рукописах цього вірша воно відсутнє. Очевидно, переписувач цього віршу ненавмисно змінив фразу «[убив] Лахмі, брата Голіафа» на «вифлеємець, побив Голіафа»[5]. Іншими словами, слово «брат» та ім'я «Лахмі», ймовірно, були помилково об'єднані переписувачем, утворивши слово, яке перекладається як «вифлеемець».

Крім того, здається, що Ярей та Яір (1 Хронік 20:5) насправді є однією особою. Труднощі могли виникнути, коли єврейське слово Ореґім, що перекладається як «ткач», при переписуванні попало в неправильний рядок. Тому ім'я Яір у поєднанні з «Ореґім» помилково стало «Ярей Ореґімом». Докладніше про переписування текстів див. на стор. 5 коментарів до 2 Царів.

21:21 аВ 1 Самуїла 16:9 і інших місцях – *Шамма*.

22:2 аПор. Псалом 17

22:8 аЗа масоретським текстом, Септуагінтою і Таргумом; в сирійських перекладах і Вульгаті – *гори* (пор. Псалом 19:8).

22:11 аЗа масоретським текстом і Септуагінтою; в багатьох єврейських манускриптах, сирійських перекладах і Вульгаті – *Він полетів* (пор. Псалом 19:11); в Таргумі – *Він промовив зі владою*.

22:25 аВ Септуагінті, сирійських перекладах і Вульгаті – *за чистотою моїх рук перед Його очима* (пор. Псалом 17:25); в Таргумі – *за моєю чистотою перед Його словом*.

22:33 аВ сувоях Мертвого моря, Септуагінті, сирійських перекладах і Вульгаті – *Він Бог, Який озброює мене силою* (пор. Псалом 17:33); в Таргумі – *Він Бог, Який підтримує мене силою*.

bЗа Кере, Септуагінтою, сирійськими перекладами, Таргумом і Вульгатою (пор. Псалом 17:33); в Кетібі – *Його*.

22:34 а За Кере, Септуагінтою, сирійськими перекладами, Таргумом і Вульгатою (пор. Псалом 17:34); в Кетібі – *Його*.

22:46 аЗа Септуагінтою, Таргумом і Вульгатою (пор. Псалом 17:46); в масоретському тексті – *підперезуються*.

23:8 аБукв. *Той, хто сидить на сидінні* (пор. 1 Хронік 11:11)

bЗа Септуагінтою та Вульгатою; в масоретському тексті і Таргумі – *командирів*.

23:9 аВ 1 Хронік 27:4 – *Додай*.

[23:8] Хоча можливо, що Йошев-Башевет (також відомий як Яшобеам) одного разу вбив 800 чоловіків, а іншого – 300 (див. 1 Хронік 11:11), цілком можливо, що розбіжності в числах виникли в результаті переписування тексту. Докладніше про переписування текстів див. на стор. 5 коментарів до 2 Царів.

23:18 аЗа масоретським текстом, Септуагінтою і Вульгатою; в деяких єврейських манускриптах і сирійських перекладах – *тридцятьма;* а Таргумі – *сильними*.

[24:1] Чому в 2 Самуїла 24:1 сказано, що **Бог** «підбурив Давида» порахувати Ізраїль, тоді як у 1 Хронік 21:1 сказано, що то диявол «підбурив Давида, щоб почислити Ізраїль»? Чи можуть обидва уривки бути правильними?

В обох цих текстах використано одне й те саме єврейське дієслово *вайясет*, яке було перекладено як «намовив» (І. Огієнко) або «підбурив» (Турконяк). Дії Бога і сатани описуються одним словом. Різниця полягає лише у сенсі, в якому вживається це слово: сатана підбурив (або спокусив) Давида безпосередньо, тоді як Бог **допустив** таку спокусу. Євреї часто вживали активні дієслова на позначення «не виконання якоїсь дії, а дозволу на її виконання суб'єктом»[6]. У всій Біблії натхненні автори часто описують Божий дозвіл на те, щоби щось відбулося, як те, що було **Ним зроблено** (див. Йова 1:12–19; 2:3–7; 42:11).

У певному сенсі можна сказати, що Бог вбиває людину, яка стрибає зі 100-поверхового будинку, тому що саме Бог запустив у дію закон гравітації (а не тому, що Він змусив ту людину

перескочити через край будівлі). Деякі натхненні автори описували події саме з такої точки зору, що було прийнято в їхній культурі.

Дійсно, подібно до того, як фараон зробив своє серце жорстоким, тому що Бог дав йому нагоду зробити це (Вихід 7 – 14), і подібно до того, як Йов страждав через те, що Бог дозволив сатані вразити його різними лихами, Бог дозволив сатані «підбурити» Давида на гріх (1 Хронік 21:1). Ізраїль постраждав як прямий наслідок діяльності сатани в житті царя Давида, що Бог допустив. Таким чином, можна правомірно сказати, що і Бог, і сатана «підбурили» царя, але у різний спосіб (і з різних причин; пор. Вихід 20:20).

[24:9] Згідно з 1 Хронік 21:5, «всього Ізраїля було мільйон і сто тисяч мужів, які витягають меча, а Юди – чотириста і сімдесят тисяч мужів, які витягають меча». Чому ж у 2 Самуїла 24:9 сказано, що їх було відповідно «вісімсот тисяч» і «п'ятсот тисяч»?

Перше можливе пояснення щодо кількості ізраїльської армії надає більш уважне прочитання тексту. Якщо порівняти ці два тексти, то в 1 Хронік 21:5 сказано, що «всього Ізраїля було мільйон і сто тисяч мужів, **які витягають меча**». А у 2 Самуїла сказано: «І було Ізраїля вісімсот тисяч **військових** мужів, які носять меч». Можливо, автор 2-ї книги Самуїла вказував кількість «перевірених, досвідчених ветеранів» або «доблесних» чоловіків, тоді як автор 1-ї книги Хронік зазначив кількість всіх чоловіків, які «витягають меча», включаючи й 300 тисяч тих, які ніколи не бачили справжнього бою.

А як щодо кількості чоловіків, які витягають меча в Юдеї? Їх було 470 000 чи 500 000? Простим поясненням могло бути те, що автори округлювали отримані цифри в різний спосіб – автор 1 Хронік округлив кількість воїнів до найближчих десятків тисяч, а автор 2 книги Самуїла – до найближчих ста тисяч. Проте дехто відкидає таке пояснення, стверджуючи, що «помилка округлення» в 30 тисяч чоловіків – це забагато. Але це заперечення базується на західному прочитанні тексту, яке вимагає конкретних, точних чисел і не допускає більш гнучкого їх використання, яке часто зустрічається в давніх східних текстах.

Проте округлення – не єдине доступне рішення; як зазначив Глісон Арчер:

> Слід зауважити, що в 1 Хронік 21:6 чітко зазначено, що Йоаб не завершив рахувати народ, оскільки він не провів перепис племені Веніямина (і Левія також), перш ніж Давид визначився з тим, чи потрібно було проводити той перепис. Йоав був радий припинити його, коли побачив, що цар змінив своє рішення. Спочатку було пораховано кількість мужів племен за Йорданом (2 Самуїла 24:5), потім перейшли до племені Дана, розташованого на півночі, і продовжили рухатися на південь до Єрусалиму (вірш 7). Це означало, що перепис племені Веніямина мав відбутися останнім. Отже, кількість веніямитян не увійшла ні до загальної кількості всього Ізраїлю, ні Юди. Але в 2 Самуїла 24 цифра мужів Юдеї включала вже відому цифру в 30 000 військових з племені Веніямина (землі якого безпосередньо примикали до Єрусалима). Отже, загальна кількість у 500 000 військових включала і чисельність веніямитян[7].

24:13 а3а масоретським текстом, сирійськими перекладами, Таргумом і Вульгатою; в Септуагінті – *три* (пор. 1 Хронік 21:12).

[24:15] Чи справедливо Бог покарав десятки тисяч ізраїльтян за гріх Давида? Чи був Ізраїль невинним у цій справі? Насправді в 2 Самуїла 24:1 сказано, що «запалився Господній гнів **на Ізраїля**». Очевидно, ізраїльський народ своїми гріхами сильно розгнівав Бога. Проте, навіть незважаючи на Божий гнів, ізраїльтяни могли виявляти свою слухняність Божим наказам під час перепису. За сотні років до того Бог дав Мойсеєві настанови щодо проведення будь-якого перепису серед ізраїльтян: «Коли проводитимеш перепис ізраїльських синів, щоб почислити їх, то кожен дасть викуп за свою душу Господу при їх переліку. **І не буде пошесті серед них**, коли перечислюватимеш їх. Ось що дадуть ті, які проходитимуть перепис: половину шекля, згідно зі священним шеклем» (Вихід 30:12–13).

У звітах про перепис за наказом Давида немає вказівок на те, що люди давали викуп у половину шекля, щоб уникнути пошесті. Тому покарання ізраїльтян слід було очікувати в світлі припису у Вихід 30:12–13. Ізраїльтяни повинні були знати про цей припис і дотримуватися його. Схоже, що наказ про сплату викупу в половину шекля було повністю забуто і знехтувано впродовж років, які минули від часів Мойсея до Давида. Люди гинули за непослух Божим наказам. Подібний випадок стався, коли під керівництвом Давида ізраїльтяни неправильно несли Господній ковчег, що призвело до смерті Уззи. Ось що сказав Давид стосовно того випадку: «Господь, наш Бог, побив декого з нас, **бо ми не шукали Його за судом**» (1 Хронік 15:13). Так само ізраїльтяни не звернулися до Божого Слова щодо «належного порядку» проведення перепису.

Бог через Мойсея дав ізраїльтянам настанови щодо проведення перепису. Він також попередив їх, що їх буде уражено пошестю, якщо вони нехтуватимуть цими вказівками. Через сотні років після Божого попередження ізраїльтян було пораховано, але ніде не вказано, що вони сплачували по половині шекля викупу, щоб уникнути пошесті. Тому пошесть уразила народ, як і попереджав Бог. Простий послух Божим вказівкам міг би запобігти цьому, але сумна правда полягає в тому, що Божий народ часто є «знищений через брак пізнання» (Осії 4:6). Цар Давид одного разу сформулював змістовне рішення, коли сказав щодо Божого слова: «Я заховав Твої слова у своєму серці, щоб не грішити мені проти Тебе» (Псалом 118:11).

24:16 аАбо *Ангел*

КІНЦЕВІ ПРИМІТКИ

1. Якби людей за законом Мойсея карали незалежно від того, чи знав Бог про їхні переступи, то було б набагато більше смертей, адже «на кожному місці – Господні очі: вони бачать і злих, і добрих» (Приповісті 15:3).
2. Те саме можна сказати й про змову Давида вбити Урію. Давид відіслав Урію назад до Йоаба, начальника війська, з листом, у якому було прописано, як вбити Урію. У тексті також зазначено, що Урія не читав листа, а передав його Йоабові, а також, що Йоаб прочитав листа, але немає жодних записів про те, що будь-яка інша особа була знайома з його змістом. Таким чином, якщо тільки Йоаб прочитав листа, то він був би єдиним свідком, який засвідчив би змову щодо вбивства Урії, і вимоги закону Мойсея про застосування смертної кари не були б дотримані для доказу злочину Давида.
3. Звісно, люди не мають права убивати нікого, хто, на нашу думку, може отримати користь від смерті принаймні з двох важливих причин: по-перше, оскільки все фізичне життя походить від Бога, лише Він має прерогативу вирішувати, коли і як це фізичне життя має підтримуватися (Екклезіаста 12:7; Дії 17:28); і по-друге, обмежені людські істоти не знають усіх наслідків таких дій. Чи можуть людські судження про те, хто має право жити чи померти, бути хибними через обмежені знання про наслідки? Звичайно. Що, якби пацієнт із пошкодженням мозку, життя якого лікарі вирішили припинити, раптом чудесним чином одужав, якби йому дали жити? Справа в тому, що тільки Бог має право санкціонувати смерть, оскільки тільки Він знає всі наслідки таких дій. Людям просто неможливо знати про всі хороші речі, які могли б зробити християни та діти, яких залишили жити, навіть якщо смерть була б кращим виходом для них особисто. Павло посилався на цей факт, коли сказав, що для нього краще померти і бути з Господом, але іншим християнам важливіше, щоб він залишився жити і допомагав їм (Филип'ян 1:22–25).
4. Adam Clarke (no date), *Clarke's Commentary: Joshua-Esther* (Nashville, TN: Abingdon), стор. 367.
5. Ronald Youngblood (1992), *The Expositor's Bible Commentary—1 & 2 Samuel* (Grand Rapids: Zondervan), 3:1060.
6. E.W. Bullinger, (1898), *Figures of Speech Used in the Bible* (Grand Rapids, MI: Baker), 1968 reprint, стор. 823.
7. Gleason Archer (1982), *An Encyclopedia of Bible Difficulties* (Grand Rapids, MI: Zondervan), стор. 189.